

UREDBU

O PROSTORNIM STANDARDIMA, URBANISTI^KO - TEHNI^KIM UVJETIMA I NORMATIVIMA ZA SPRE^AVANJE STVARANJA SVIH BARIJERA ZA OSOBE SA UMANJENIM TJELESNIM SPOSOBNOSTIMA

OPJE ODREDBE

^lanak 1.

Ovom uredbom odre|uju se prostorni standardi, urbanisti~ko-tehni~ki uvjeti i normativi za spre~avanje stvaranja arhitektonsko-urbanisti~kih barijera, koje mogu ometati ili sprije~iti kretanje invalidnih osoba, bolesnih i starih osoba, trudnica, male djece i drugih osoba pri zadovoljavanju njihovih `ivotnih i radnih potreba.

Odredbe ove uredbe ne mogu predstavljati ograni~enje za primjenu uvjeta ve}eg stupnja pristupa~nosti kod planiranja i projektovanja bolnica, zgrada posebno projektiranih za osobe sa te{k}ama u kretanju, kao i pojedina~nih stanova ili radnih mjesta prilago|enih potrebama tih osoba.

^lanak 2.

Javne pje{a~ke povr{ine, prometnice i prometna sredstva javnog prijevoza, pristupi do javnih objekata i javnih povr{ina, do objekata kolektivnog stanovanja, horizontalne i vertikalne komunikacije do javnih zajedni~kih prostorija u javnim objektima, horizontalne i vertikalne komunikacije u objektima kolektivnog stanovanja te posebni ure|aji za invalidne osobe moraju biti planirani, projektirani i izvedeni na na~in da mogu slu`iti osobama pri upotrebi {tapa, {taka, invalidskih kolica, dje~jih kolica, invalidskog automobila i drugih pomagala ({tap i zvu~ni signali za osobe o{te}ena vida, svjetlosni signali za osobe o{te}ena sluha i sl.), starim i bolesnim osobama, u skladu s uvjetima koji su odre|eni ovom uredbom.

Uvjeti iz stava 1. ovog ~lanka moraju biti sadr`ani u uvjetima ure|enja prostora za izgradnju novih ili rekonstrukciju postoje}ih objekata iz citiranog stava.

Kod izrade, izmjene i dopune dokumenta prostornog ure|enja, ovisno o razini razrade plana, moraju se u koncepciji i prostornim rje{enjima dokumenta primijeniti odredbe ove uredbe.

ELEMENTI

^lanak 3.

Veli~ina invalidskih kolica i prostor potreban za njihovo kori{tenje, prostor potreban za kori{tenje {tapa i {taka, rampa, stepenice malog nagiba, univerzalno dizalo, javni invalidski WC, univerzalna telefonska govornica, univerzalna elektri~na instalacija i signalizacija te univerzalna radna ploha za okna i tezge, odre|uju se ovom uredbom kao standardni elementi za urbanisti~ko i arhitektonsko planiranje, projektiranje i izvo|enje.

^lanak 4.

Urbanisti~ko-tehni~ki uvjeti za kori{tenje invalidskih kolica temelje se na njihovim standardnim dimenzijama ({irina do 70 cm, du`ina do 110 cm prikazanim na slici 1.) u zoni dohvata osobe, koja se slu`i kolicima, prikazanim na slici 2. i 3., te mogu}nostima kretanja kolica, prikazanim na slici 4. i 5.

Podaci iz stava 1. ovog ~lanka moraju se primijeniti za utvr|ivanje urbanisti~ko-tehni~kih uvjeta kada se radi o slu~ajevima za koje ovom uredbom nisu utvr|eni standardi.

^lanak 5.

Za potrebe savladavanja manjih visinskih razlika invalid- skim kolicima, izgra|uju se rampe.

Rampom se, u smislu stavka 1. ovog ~lanka smatra ~vrsta, izravnana, hrapava povr{ina koja povezuje dvije razine, ~iji je po`eljni nagib 1:20 (5%), a najve}i dopu{teni nagib 1:12 (8,3%), ~ija je najmanja dopu{tena {irina 130 cm i ~ije su neza{ti}ene strane ograne u visini od 90 cm:

1. du`ina rampe po mogu}nosti ne treba da bude ve}a od 6 m (najve}a dozvoljena du`ina iznosi 15 m); rampe dulje od 6 m, a navi{e do 9 m, moraju da budu razdvojene odmo- ri{tima najmanje du`ine 150 cm (izuzetno 140 cm);

2. namanja ~ista {irina rampe za jednosmjerni prolaz iznosi 90 cm;

3. rampe moraju biti za{ti}ene sa spoljnih strana ivi~njacima visine 5 cm, {irine 5 - 10 cm i opremljene sa obje strane sa dvovisinskim rukohvatima podesnog oblika za prihvatanje, na visini od 70 cm, odnosno 90 cm; rukohvat mora biti dobro pri~vr{ }en za zid (nosa~), a zavr{etci rukohvata moraju biti okrenuti prema zidu, odnosno prema nosa~u; boja rukohvata treba da bude u kontrastu sa bojom pozadine;

4. povr{ina rampe mora biti ~vrsta, ravna i otporna prema klizanju; ako su rampe predvi}ene za u~estalo kori{tenje od strane osoba sa o{te}enim vidom, povr{ine rampe moraju biti u bojama koje su u kontrastu sa podlogom;

5. za savla|ivanje ve}ih visinskih razlika mogu se u odre|enim slu~ajevima primijeniti dvokrake rampe sa odmori{tem izme|u suprotnih krakova, koje moraju biti osigurane ogradom, rukohvatima ili zidovima.

^lanak 6.

Urbanisti~ko-tehni~ki uvjeti za upotrebu {tapa zasnivaju se na {irini zauzete trake kretanja od 70 cm, a za upotrebu {taka na {irini od 90 cm.

Zbog svladavanja visinskih razlika za osobe koje koriste pomagala iz stava 1. ovog ~lanka, te za druge stare ili bolesne osobe, izvode se stepenice malog nagiba.

Stepenice ne mogu biti jedini na~in savladavanja visinske razlike izme|u dvije razine, te je uz njih potrebno predvidjeti rampe ili dizala.

Stepenicama malog nagiba u smatraju se stepenice prikazane na slici 6., slijede}ih karakteristika;

- visina stepenice od 13 do 15 cm;
- najmanja širina nastupne plohe 32 cm;
- nastupna ploha nije izbačena preko oboje plohe stepenice (projektiranje otvorenih stepenica treba izbjegavati);
- površina oboje plohe treba da bude u kontrastnoj boji u odnosu na boju nastupne plohe;
- pristup stepenici, zaštitne ograde sa rukohvatima i površinska obrada nastupne plohe moraju ispunjavati odgovarajuće uvjete predviđene za rampe (članak 5);
- površina poda na udaljenosti od 50 - 80 cm od početka silaznog kraka stepenica treba da ima različitu taktilnu i vizuelnu obradu u odnosu na boju podesta;
- krakovi stepenica moraju biti podzidani na svim dijelovima gdje je visina prolaza ispod stepenica manja od 220 cm (prva stepenica u dnu stepenica kraka mora biti uvis u odnosu na površinu kojom se kreću ljudi ispred spomenutog kraka);
- nastupna ploha je na rubu obrađena na način, koji sprječava klizanje;
- vidljivo su naglašene razlike između nastupne i oboje plohe stepenica;
- najmanja širina stepenica kraka 120 cm;
- zaštitna ograda je visine 90 cm.

Članak 7.

Uz stepenice malog nagiba i rampe treba postaviti na visini od 90 cm vrsto izvedeni rukohvat, koji se može obuhvatiti dlanom, izrađen od drveta, metala ili drugih materijala. Uz stepenice malog nagiba treba izvesti i dodatni rukohvat za malu djecu na visini od 60 cm.

Rukohvat iz st. 1. i 2. ovog članka mora se produžavati u smjeru kretanja na početku i kraju stubičnog kraka u dužini od najmanje 30 cm sa zaobljenim završetkom.

Članak 8.

Podizne platforme (površine) su uređaji za savladavanje visinskih razlika od 90 cm; koriste se u slučajevima kada ne postoji mogućnost izgradnje rampe ili stepenica (prema uvjetima iz čl. 5. i 6.), posebno pri rekonstrukciji objekta.

Podiznu površinu sačinjava platforma (najmanjih dimenzija 110 x 140 cm) i pogonski mehanizam; platforma je obložena materijalom koji nije klizav, ograđena je zaštitnom ogradom, opremljena prekidačima za poziv i sigurnosnim uređajem.

Članak 9.

Kada prostorna ograničenja ne omogućuju primjenu rampi i stepenica manjeg nagiba, za potrebe savladavanja većih visinskih razlika invalidskim kolicima, te za stare, bolesne i osobe sa tetraplegijom ili paraplegijom se koristi univerzalno dizalo - lift.

Univerzalno dizalo ima sljedeće karakteristike :

- unutrašnje dimenzije jednake ili veće od 110 x 140 cm;
- vrata automatska posmična ili se mehanički otvaraju prema van u odnosu na dizalo;
- širina vrata je jednaka ili veća od 80 cm;
- prilaz liftu treba da bude na istom nivou na kojem je ulaz u zgradu ili omogućen na neki od ovdje opisanih načina;
- kabina dizala je opremljena preklopnim sjedištem na visini od 50 cm i rukohvatom na visini od 90 cm najmanje sa dvije strane;
- komandna dugmad ispred dizala, kao i u kabini lifta, moraju biti montirana na visini 90 - 120 cm od poda, 40 cm udaljena od ugla kabine, označena reljefnim oznakama i obojena kontrastnom bojom;
- dugme koje obilježava razinu na kojoj se nalazi ulaz u zgradu treba da bude različit po dodiru i različite boje od ostalih dugmadi na kontrolnoj tabli;
- preciznost pristajanja kabine u odnosu na ulazni podest ne smije biti veća niti manja od 2 cm;
- na prilazu dizalu osigurava se slobodan prostor čije su dimenzije najmanje 150 - 200 cm, a površina poda na udaljenosti od 50 - 80 cm od vrata dizala, treba da ima različitu vizuelnu obradu u odnosu na okolni pod;
- osigurati zvučnu i vizuelnu signalizaciju za označavanje kata na koji dizalo pristaje;
- minimalno vrijeme u kome vrata treba da ostanu otvorena u punoj širini je najmanje 8 sekundi (to treba biti regulirano putem uređaja sa fotočelijom ili infracrvenom metodom);
- pod u kabini treba da je otporan prema klizanju,
- osvjetljenje u kabini treba biti dobro i bez odsjaja. Osnovni prikaz dat je na slici 7.

Ako u objektu ima više dizala, barem jedno mora ispunjavati ove zahtjeve i on mora biti označen propisanim znakom za invalide.

^lanak 10.

Za fiziološke potrebe invalidnih osoba izvodi se javni invalidski WC.

Javnim invalidskim WC-om smatra se WC koji je izveden u jednom od tri standardizirana tipa:

- tlocrtne površine 225 x 225 cm, slika 8;
- tlocrtne površine 155 x 225 cm, slika 9;
- tlocrtne površine 190 x 190 cm, slika 10.

Sva tri tipa WC-a iz stava 2. ovog članka obavezno imaju:

- vrata širine 90 cm, koja se otvaraju prema van ili automatska (posmična);
- WC-kojku visine 50 cm s preklopnim dvostrukim naslonom za ruke (slika 11.);
- u desnom naslonu vješalicu za kolut papira;
- umivaonik 30 x 50 cm na visini od 80 cm, dobro osvijetljen;
- nagnuto ogledalo iznad umivaonika, koje se središte nalazi na visini od 125 cm;
- vješalice za odjeću na visini od 120 cm;
- klizne hvataljke (trokut) za izvlačenje, na prečki, koja je na visini 195 cm (slika 12.);
- alarmni uređaj s prekidačem na pritisak i vrpcom za povlačenje, na visini od 60 cm;
- visoki vodokotli iznad WC-kojke s poteznim lančicom na lijevoj strani vodokotlija, koji seže do visine od 70 cm iznad poda;
- reljefni znak za invalide na ulaznim vratima;
- reljefni znak standardiziranog tipa (ABC)WC-a na ulaznim vratima na visini od 140 cm;
- ovi objekti se lociraju u blizini mjesta na kojima postoji velika i intenzivna koncentracija i komunikacija ljudi u sklopu javnih zgrada ili kao slobodno stojeći objekti ili na mjestima koja su lako uočljiva i također frekventna mjesta;
- mora se osigurati pristupačnost ovim objektima za lica sa posebnim potrebama u prostoru, tako što je pristup u njih biti u nivou terena ili preko pristupne rampe;
- ovi objekti u svemu se planiraju i projektuju u skladu sa uvjetima iz članka 36. ove uredbe .

Članak 11.

Univerzalna telefonska govornica služi za zajedničke potrebe invalidnih i ostalih osoba.

Univerzalnom telefonskom govornicom smatra se:

- u javnoj prostoriji, o zid obješen telefonski aparat na visini od 100 cm, uz koji je ugrađeno preklopno sjedalo na visini 50 cm, kako je prikazano na slici 13;

– telefonska kabina minimalne veličine 110 x 140 cm s ulaznim vratima minimalne širine 90 cm, koja se otvaraju prema vani;

– telefonski aparat sa moguću slanja i primanja pisanih poruka (displej, digitalni brojnik);

– telefonska kabina sa specijalnim telefonskim aparatom - računarom sa malom kamerom na monitoru, koji omogućava gluhim osobama direktno komuniciranje na znakovnom jeziku (gestovima);

– telefonski aparat sa moguću pojačavanja zvuka i kompatibilan sa slušnim aparatom;

– pod kabine, odnosno prostora u neposrednoj blizini telefonskog aparata razlikuje se po visini najviše 2 cm u odnosu na pristupni pješčki plato.

Minimalne dimenzije ovog platoa su 150 - 150 cm. Ako je visinska razlika do 8 cm u odnosu na pristupni pješčki plato, potrebno je pristup osigurati rampom.

^lanak 12.

Univerzalna električna instalacija, signalizacija, te vodovodni prikljućci i odvod otpadne vode slući za zajednićke potrebe invalidnih i ostalih osoba.

Pod univerzalnom elektrićnom instalacijom, signalizacijom, te vodovodnim prikljućcima i odvodom otpadne vode smatra se:

– parafon na visini od 120 cm (parafon sa pisanim porukama - displej);

– prekidać za svjetlo i zvonce na visini od 90 cm;

– utińnica za svjetiljku, televizor, telefon i dr. na visini od 40 cm;

– utińnica u kuhinji iznad radne plohe na visini od 100 cm;

– utińnica iznad kreveta na visini od 80 cm;

– potezni alarm i potezni prekidać ija vrpca seće do visine od 70 cm;

– alarm sa svjetlosnom signalizacijom za gluhe;

– na {alterima, ambulantomama i slićno, displej za pozivanje gluhih osoba.

– svi uređaji su postavljeni 40 cm od uglova sobe;

– svi vodovodni prikljućci, kao i odvod otpadne vode izvedeni su do visine od 100 cm od poda;

– za osobe sa oćtenim vidom svi uređaji treba da budu u kontrastnim bojama prema podlozi, a informacije na njima reljefne za ićitanje dodirom;

– sklopke za automatsko otvaranje vrata treba da budu postavljene tako da se vrata pri otvaranju ne nalaze na putu invalidskim i dječjim kolicima te drugim pomagalicama za hodanje;

– kvake treba da budu lake za prihvat i okretanje, kako bi ih mogle koristiti i osobe sa ograničenom snagom u rukama i stopalima.

Članak 13.

Visina univerzalne radne plohe, okna ("altera") i tezge ("pulta") iznosi 80 cm.

Donji rub potkrovnog sanduka treba se postaviti na visini od 92 cm.

Na alterama i pultovima postaviti pisane upute slušbenicima o tome kako komunicirati sa gluhom osobom (čitanje sa usana, pisanje, tumačenje i sl.)

PRIJEVOZ

Članak 14.

Pristupna ploha perona i stajališta za javni promet moraju biti u istoj razini sa podom javnog prometnog sredstva (autobus, tramvaj, vlak, trolejbus, itd.),

Stajalište mora imati najmanju širinu 200 cm.

U slučaju gdje uvjete iz prethodnih stavova nije moguće osigurati prijevozno sredstvo mora imati instalirani mehanizam, koji omogućava neometan pristup u sredstvo, a do mjesta rezerviranog za osobe sa pomagalicama za kretanje (invalidska kolica, itd.) .

Članak 15.

U slučaju izgradnje podzemne ili prigradske željeznice, stajališta putnika moraju biti širine najmanje 300 cm i izvedena u visini poda vagona.

Svaki vagon mora imati najmanje jedna posmična vrata, minimalne širine 90 cm, koja u istoj razini spajaju nastupnu plohu stajališta iz stavka 1. ovog članka s platformom vagona na kojoj nisu postavljena sjedala u širini ne manjoj od 180 cm.

Stajalište iz stavka 1. ovog članka mora biti u razini s rampom ili univerzalnim dizalom povezano sa sistemom javnih prijevoznih površina u naselju.

Članak 16.

Trajektna pristaništa i pristaništa za putničke brodove, u dijelu namijenjenom za ulaz i izlaz putnika te njihovo zadržavanje do dolaska plovila, moraju biti izvedena na način da se u tom dijelu mogu kretati invalidska kolica, te da je taj dio u razini ili rampom povezan sa sistemom javnih prijevoznih površina u naselju.

Članak 17.

Parkirali{no mjesto za invalidski automobil mora biti veli~ine 300 x 500 cm i vidljivo ozna~eno.

Za mjesto iz stavka 1. ovog ~lanka bira se parkirali{no mjesto koje je najbli`e javnoj pje{a~koj povr{ini odnosno ulaznim vratima objekta kojem pripada i ozna~ava se posebnim znakom.

^lanak 18.

Na javnim parkirali{tima treba izvesti najmanje 5% mjesta za invalidske automobile od ukupnog broja parkirali{nih mjesta.

Na parkirali{ima s manje od 20 mjesta koja se nalaze uz ambulantu, ljekarnu, prodavaonicu proizvoda dnevne potre{nje, po{tu, restoran i dje~ji vrti}, treba biti osigurano najmanje jedno parkirali{no mjesto za invalidski automobil.

Na parkirali{tima uz domove zdravlja, bolnice, lje~ili{ta, domove starih te druge ve}e zdravstvene i socijalne ustanove, kao i druge objekte koji prete`no slu`e invalidnim osobama, potrebno je pove}ati broj parkirali{nih mjesta za invalide, a u skladu sa standardima za takvu vrstu objekata.

^lanak 19.

Parkirali{te s parkirali{nim mjestima za invalidske automobile mora biti sa uko{enim rubnikom (minimalne {irine 100 cm) povezano sa sistemom javnih pje{a~kih povr{ina. Ostala parkirali{ta koja nemaju parkirali{na mjesta za invalidske automobile, tako}er moraju biti povezana s javnom pje{a~kom povr{inom na navedeni na~in na bilo kojem dijelu parkirali{ta.

^lanak 20.

Benzinske crpke, restorani i moteli vezani na autoputove, magistralne i regionalne ceste moraju na svom parkirali{tu imati 5% parkirali{nih mjesta za invalidske automobile, ali ne manje od jednog, koje je povezano u razini, sko{enim rubnikom ili rampom s javnim prostorijama tog objekta.

Objekti iz stavka 1. ovog ~lanka moraju imati najmanje jedan javni invalidski WC.

U slu~aju da objekti iz stava 1. ovog ~lanka imaju javne prostorije koje slu`e za potrebe gostiju u dvije ili vi{e eta`a, potrebno je eta`e povezati univerzalnim dizalom.

^lanak 21.

Univerzalne telefonske govornice uz autocestu ili drugu prometnicu, koje slu`e putnicima da u slu~aju nezgode zatra`e pomo}, moraju biti postavljene tako da im se mo`e pribli`iti invalidskim kolicima te da je polo`aj mikrofona i zvu~nika u dohvatu osobe u invaliskim kolicima.

U slu~aju da se telefon iz stavka 1. ovog ~lanka nalazi iza za{titne ograde (odbojnika), potrebno je kraj telefona izvesti povr{inu za invalidska kolica, a u za{titnoj ogradi izvesti

otvor kroz koji se u nivou ili rampom povezuje kolnik i spomenuta površina, u širini ne manjoj od 100 cm.

Ako je u zaštitnoj ogradi ili zidu uz autocestu ili drugu prometnicu predviđen otvor za napuštanje cestovnog pojasa u slučaju opasnosti, tada se takav otvor mora izvesti na način da se u istoj razini ili rampom poveže kolnik s javnom pješčanom površinom odnosno s površinom za sklanjanje.

JAVNE PJEŠKE POVRŠINE

Članak 22.

Svi pješčani trgovi, pješke ulice, nogostupi, uz kolnik, druge pješke staze, putovi i površine, ulični prijelazi u razini, pothodnici i nathodnici moraju se izvesti vodoravno ili nagiba do 5% (1:20) a iznimno do 8,3% (1:12).

Pješke površine iz stavka 1. ovog članka moraju biti međusobno povezane i ne mogu, ni na jednom dijelu, biti uže od 120 cm s protukliznom površinskom obradom i obavezno su izdignute u odnosu na kolnik.

U slučaju kad su dijelovi površina iz stavka 1. ovog članka različitih razina, obavezno se međusobno povezuju rampama.

Iznimno od stavka 3. ovog članka, kada visinsku razliku nije moguće svladati rampom, ista se može svladati univerzalnim dizalom ili drugim mehaničkim uređajem.

Drugim mehaničkim uređajem iz stavka 4. ovog članka smatraju se uspinjače i slični uređaji, čije je stajalište putnika povezano sa sistemom javnih pjeških površina, te je izvedeno u razini poda prometala u koje je moguće ući invalidskim kolicima.

Dijelove javnih pjeških površina, koji su međusobno povezani rampama, univerzalnim dizalom ili drugim mehaničkim uređajem, poželjno je povezati stepenicama malog nagiba.

Iznimno od stavka 1. ovog članka, kod rekonstrukcije izgrađenog dijela grada, kada to nije moguće drugačije riješiti mogu se izvesti i nogostupi većeg nagiba od 8,3% (1:12).

Članak 23.

Na pješčanom trgu ili drugoj širokoj pješkoj površini treba posebnom površinskom obradom i bojom istaknuti dio hodne površine koja označava glavne smjerove kretanja.

Smjerovi kretanja trebaju biti riješeni jednostavno, pod pravim kutem ili na drugi odgovarajući način.

Članak 24.

Nogostup i pješka staza ne mogu se izvesti širine manje od 120 cm odnosno ne manje širine od 180 cm kada potrebe prometa zahtijevaju mimoilažnje invalidskih kolica, kako to prikazuje slika 14.

Nogostup ~ija {irina iznosi vi{e od 200 cm mora se izvesti u {irini od 200 cm druga~ijom povr{inskom obradom, koja ozna~ava zonu koja se ne smije privremeno zauzimati parkiranjem automobila ili na drugi na~in.

Na pje{a~kim prijelazima u razini ulice, rubnjak mora biti sko{en za {irinu prolaza od najmanje 100 cm.

Pje{a~ka povr{ina neposredno uz sko{eni rubnjak iz stava 3. ovog ~lanka mora se izvesti u drugoj povr{inskoj obradi najmanje 100 cm od sko{enog rubnjaka.

Pje{a~ki otoci na dijelovima gdje ih presijecaju pje{a~ki prijelazi moraju biti upu{teni na razinu kolnika u {irini od najmanje 150 cm, kako je to prikazano na slici 15.

Pje{a~ki prijelazi moraju biti u pravilu postavljeni okomito na smjer ulice i moraju biti ozna~eni posebnom bojom i povr{inskom obradom.

Osim svjetlosnih signala svi semafori na pje{a~kim prijelazima moraju emitirati i zvu~ne signale.

Na vrlo prometnim kri`anjima i na drugim opasnim mjestima javna pje{a~ka povr{ina mora se ograditi za{titnom ogradom visine 90 cm, osim na dijelovima gdje su ure|eni prijelazi preko kolnika.

Dijelovi zgrada i drugi ure|aji (stupovi) koji se nalaze na javnoj pje{a~koj povr{ini ili s njom grani~e, ne smiju imati istake (balkoni, prema van otvoreni prozori, plo~e prometnih znakova i reklama, tende, krovovi kioska i sl.) na visini manjoj od 250 cm.

Na dijelu javne pje{a~ke povr{ine, koji je namijenjen za usmjereno kretanje, nije dozvoljeno postavljanje stubova, reklamnih panoa ili drugih prepreka. Ukoliko to ne mo`e da se izbjegne, obavezna je primjena drugog (osjetno razli~itog) materijala za obradu hodnih povr{ina, na udaljenosti najmanje 100 cm od prepreke.

Kada postoje promjene na povr{ini tla i poda, materijali moraju biti sli~nih fizi~kih karakteristika (trenje), kako bi se umanjio rizik od spoticanja pokretnih invalidnih osoba.

Dijelovi zgrade kao {to su balkoni, vise}i reklamni panoi i sl., kao i donji dijelovi kro{nji postoje}ih stabala koji se nalaze neposredno uz pje{a~ke koridore, moraju biti uzdignuti najmanje 2,5 m u odnosu na povr{inu kretanja pje{aka.

^lanak 25.

Pothodnici i nathodnici moraju biti povezani sa sistemom javnih pje{a~kih povr{ina: rampama, univerzalnim dizalom ili drugim mehani~kim ure|ajem.

PRISTUP OBJEKTIMA

^lanak 26.

Tijekom cjelokupnog procesa planiranja, projektiranja, izgradnje i rekonstrukcije objekata, moraju se osigurati neophodni uvjeti za pristupa~nost objekata osobama koje koriste

invalidska kolica, osobama o{te}enog vida i drugim osobama koja imaju te{ko}e u kretanju, a u zavisnosti od njihovog funkcionalnog ograni~enja i namjene objekta.

Svi javni objekti, javne povr{ine, objekti kolektivnog stanovanja te objekti u kojima se mogu zapo{ljavati invalidne osobe, moraju biti rampom ili u razini povezani s javnom pje{a~kom povr{inom.

Objektima u smislu stavka 1. ovog ~lanka smatraju se i slobodno stoje}i javni WC-i, telefonske govornice, kiosci i prilazi skloni{tima.

Osim rampom, objekti iz stavka 1. ovog ~lanka moraju se povezati i stepenicama malog nagiba, kao {to je to prikazano na slici 16.

Krakovi stepenica iz st. 3. i 4. ovog ~lanka iznimno mogu biti zavojiti, ali pod uvjetom da {irina nastupne plohe na naju`em dijelu ne bude manja od 30 cm. Tako}er, moraju biti podzidani na svim dijelovima gdje je visina prolaza ispod stepenica manja od 220 cm.

Prva stepenica stepeni{nog kraka iz st. 3. i 4. ovog ~lanka mora biti uvu~ena u odnosu na povr{inu kojom se kre}u pje{aci ispred spomenutog kraka.

^lanak 27.

Pred ulaznim vratima objekta iz ~lanka 24. izvodi se podest potreban za okretanje invalidskih kolica pri otvaranju vrata, veli~ine 150 x 150 cm, uve}an za povr{inu koja je potrebna za otvaranje vratnog krila.

Ulazna vrata u objekte iz ~lanka 25. ne smiju biti u`a od 90 cm i trebaju biti opremljena okruglim ru~kama i kvakama koje se mogu obuhvatiti dlanom, prema slici 17.

Sve staklene pregrade moraju se vidljivo ozna~iti u donjem dijelu fizi~kom zaprekom (90 cm), a na visini 140- 160 cm obojenim znakom.

Najmanja dubina vjetrobranskog prostora (kada se ovaj prostor predvi}a), kod koga se spoljna i unutra{nja vrata otvaraju u istom smjeru, iznosi 210 cm, ukoliko se oboja vrata otvaraju prema prostoru vjetrobrana, najmanje 300 cm.

Vjetrobranski prostor }e biti produ`en prema unutra{njem dijelu zgrade najmanje za 91 cm od ravni unutra{njih vrata.

Pod vjetrobrana je u razini ulaznog hola, odnosno stepeni{nog prostora zgrada. Ukoliko se visinske razlike podova ne mogu izbje}i, one se savladavaju pomo}u ravnog podesta u razini poda vjetrobrana (koji je duga~ak najmanje 150 cm) i rampe. Pored rampe mogu se izvesti stepenice u skladu sa odredbama ~l. 5. i 6.

Ukoliko se predvi}a automatsko otvaranje vrata pomo}u "kontakt" tepiha, sa obje strane vrata osigurana je du`ina "kontakt" tepiha od 152 cm.

Ulaz u zgradu treba da bude natkriven tako {to bi bio uvu~en ili imao nadstre{nicu, a u cilju lak{eg uo~avanja od strane osoba o{te}enog vida.

Tamo gdje postoje otira~i, treba da budu od ~vrstog materijala i treba ih postaviti tako da njihova povr{ina bude u razini poda.

U slu~aju da objekat ima vi{e spoljnih ulaza, jedan ulaz mora ispunjavati odredbe ovog ~lanka i biti ozna~eni oznakom za invalide.

^lanak 28.

Kod sportskih i rekreativnih objekata treba izvesti prisup rampom do gledali{ta i do sportskih terena. U gledali{tima na svakih 250 sjede}ih mjesta treba osigurati po jedno mjesto za invalidska kolica veli~ine 140 x 110 cm.

JAVNI OBJEKTI

^lanak 29.

U javnim objektima polo`aj vrata te minimalna veli~ina ulaza i prolaza moraju omogu}iti kori{tenje invalidskih kolica, kako je to prikazano na slici 18.

[irina hodnika ne mo`e biti manja od 180 cm.

U objektima koji imaju vi{e od jedne eta`e mora se izvesti za javnu upotrebu najmanje jedno univerzalno dizalo, stepenice moraju biti malog nagiba i mogu se oblagati samo u~vr{ }eni tepisi.

U slu~aju da objekat ima denivelirane eta`e, izme|u kojih ne postoji mogu}nost kori{tenja rampe ili univerzalnog dizala, mora se izvesti pokretna platforma za podizanje odnosno spu{tanje invalidskih kolica.

Svi javni objekti koji imaju telefon moraju urediti najmanje jednu univerzalnu telefonsku govornicu.

Tezge i okna treba izvesti s univerzalnom radnom plohom. U javnim prostorijama treba izvesti univerzalnu elektri~nu instalaciju i signalizaciju.

Prolaz izme|u polica u trgovinama i sli~nim javnim prostorima mora biti najmanje {irine 180 cm.

^lanak 30.

U javnim objektima, u kojima se ogradama usmjerava kretanje ljudi (samoposlu`ivanje, kolodvori, zra~ne luke, kina i sl.), razmak izme|u takvih ograda ne mo`e biti manji od 90 cm.

^lanak 31.

Da bi se osigurao pristup u sve javne i zajedni~ke prostorije u javnim objektima, ove prostorije moraju biti me|usobno povezane hodnicima, rampama ili univerzalnim dizalom, a vrata takvih prostorija ne mogu biti u`a od 90 cm.

Hodne površine iz stavka 1. ovog članka moraju biti protuklizno obrađene, pragovi moraju biti zaobljeni, a razlika u visinama ne smije biti veća od 2 cm.

Članak 32.

U parteru kina, kazališta, koncertnih dvorana i sličnih objekata, treba izvesti na svakih 50 sjedala prostor za jedna invalidska kolica veličine 140 x 110 cm, na kojem su stolice pomicive.

Članak 33.

U WC-ima javnih objekata umjesto pisoara obavezno se izvode prelivne stijene.

Najmanje jednu jedinicu javnog invalidskog WC-a moraju imati:

- svi gradski javni WC-i;
- hoteli;
- restorani i kavane s više od 50 sjedećih mjesta;
- domovi zdravlja;
- škole;
- fakulteti;
- željeznice i autobusne stanice, osim stajališta;
- kao i drugi objekti gdje je obavezno izvođenje 4 ili više WC jedinica.

Članak 34.

U hotelima se mora izvesti najmanje 10% soba koje svojom organizacijom omogućavaju korištenje i invalidnim osobama.

Sobe iz stavka 1. ovog članka moraju imati vrata minimalne širine 90 cm, bočni pretprostor duž kreveta najmanje širine 150 cm, sa slobodnim pristupom do tog prostora minimalne širine 90 cm.

Sanitarni prostor koji čini cjelinu sa sobom iz stavka 2. ovog članka mora biti izveden u skladu s normativima koji omogućuju invalidnim osobama korištenje tog sanitarnog prostora.

Za najmanje 5% u odnosu na broj soba, hoteli moraju biti opremljeni svjetlosno vibracionim budilicama za gluhe.

Postaviti pisane upute slušenicima o tome kako komunicirati sa gluhom osobom (čitanje sa usana, pisanje, tumačenje, i sl.).

Članak 35.

Oznake i brojevi soba i drugih prostorija trebaju se označavati reljefnim simbolima, koji se postavljaju na visini od 150 cm.

OBJEKTI KOLEKTIVNOG STANOVANJA

Članak 36.

Objekti kolektivnog stanovanja za koje je obavezno dizalo moraju imati univerzalno dizalo za siguran pristup invalidskim kolicima.

Članak 37.

U dijelu prizemlja objekta iz članka 36. ovog pravilnika izvode se stanovi s vratima (irine 90 cm i kupaonicama s WC-om koji može zadovoljiti potrebe osobe koja koristi invalidska kolica te s univerzalnom električnom instalacijom i signalizacijom.

Stanovi iz stavka 1. ovog članka moraju imati odgovarajuće prozore, s mehanizmom za otvaranje na visini od 90 cm do 120 cm, kako je to prikazano na slici 19.

Hodnici, predsoblje i druge pomoćne prostorije moraju biti (iroke najmanje 150 cm i duge 200 cm bez opreme. Svi prolazi između soba moraju biti bez pragova, odnosno drugih visinskih razlika.

Površine spavaće i dnevne sobe, prostor za objedovanje i rad u dnevnoj sobi u stanovima za invalide ne smije biti manji od 9 m², a kraja stranica ne smije biti manja od 240 cm. Sobe treba da budu tako funkcionalno opremljene i uređene da je njima omogućeno nesmetano kretanje, život i rad osoba sa teškoćama u kretanju.

U kuhinji slobodni prostor oko opreme treba da dozvoljava manevriranje kolicima, (to se osigurava na sljedeći način:

1. slobodan prostor između ivica kuhinjskih elemenata i zida treba da bude najmanje 140 cm;

2. preporučuje se da donji kuhinjski elementi ispod ravnih površina budu uklonjeni ili da se koriste specijalni kuhinjski elementi, koji omogućavaju podvlačenje invalidskih kolica i to naročito kod radnih površina, gornjih površina sudopera i (tednjaka, gdje taj prostor treba da bude najmanje 80 cm (irok, 60 cm dubok i 65 - 75 cm visok, dok se radna visina površine nalazi na najviše 80 - 85 cm iznad poda;

3. elemente u kuhinji treba postaviti u obliku:

– slova L, pri čemu su najmanje mjere potrebnog prostora 210 x 270 cm;

– slova U, pri čemu su najmanje mjere potrebnog prostora 240 x 270 cm;

– paralelnom obliku II, pri čemu su najmanje mjere potrebnog prostora 240 x 270 cm.

Sanitarne prostorije trebaju biti izgrađene tako da se osigura nesmetan pristup invalidskim kolicima pojedinim sanitarnim uređajima, na sljedeći način:

1. WC prostorija:

- veličina prostorije treba da osigurava okretanje invalidskih kolica za 360° u samoj prostoriji;
- najmanje dozvoljeno odstojanje ose simetrije WC {koljke od zida sa strane WC - {koljke je 50 cm;
- uz WC {koljku se obvezno postavljaju odgovaraju}i fiksni ili sklapaju}i rukohvati;
- mehanizam ili uzica za ispiranje WC {koljke koja mora da bude na visini od 65 - 75 cm.

2. Kupatilo:

- najmanje mjere veličine prostora sa umivaonikom moraju biti 80 - 85 / 165 cm;
- umivaonici se ne smiju postavljati na stalke ili maske, a najmanja visina ispod umivaonika je 65 cm;
- najmanje mjere manevarskog prostora oko kade su 90 x 160 cm, a ako je ugrađena hidraulička stolica (preno- snik) 120 x 160 cm;
- najmanje mjere tuš prostora su 120 x 150 cm, a tuš prostor se izvodi bez standardne tuš- kadice sa nagibom poda od najmanje 1:50 prema izlivenom otvoru;
- uz kadu i prostor za tuširanje montiraju se rukohvati, a uz prostor za tuširanje da se montira i preklopno sjedište;
- slobodni prolaz između sanitarnih objekata, odnosno između predviđenih elemenata opreme kupatila {irok je najmanje 100 cm, a u cijeloj prostoriji mora da postoji dovoljna manipulativna površina za kretanje invalidskih kolica u krugu od 360°;
- WC {koljka i elementi kupatila se izvode u skladu sa uvjetima iz ovog priloga.

U svim sanitarnim prostorijama iz ovog priloga:

- Vrata se otvaraju prema spoljnoj strani;
- Alarmni uređaji sa prekidačima ugrađuju se na visini od 60 cm;
- Podne površine treba da budu otporne prema klizanju.

Otvori za vrata i prozore u prostorijama koje koriste osobe sa teškoćama u kretanju, trebaju biti:

- svijetle {irine svih unutrašnjih i balkonskih vrata najmanje 81 cm, a ulaznih najmanje 90 cm;
- svi pragovi maksimalne visine od 2 cm;
- vrata po mogućnosti trebaju biti postavljena na {arke u uglovima prostorije;

- otvaranje vrata prema hodnicima ili prostorima kroz koje se prolazi treba izbjegavati kad god je to moguće;
- prozori treba da budu konstruirani tako da se izbjegne bljesak, (to predstavlja poseban problem za osobe sa oštećenim vidom);
- velike staklene površine koje su u blizini prometnih prostora treba da budu obilježene neposredno ispod razine okana, obojenom trakom ili ramom;
- prozorski parapet ima maksimalnu visinu 80 cm od razine poda (da bi se osobama u invalidskim kolicima omogućio nesmetan vidik kroz prozor);
- prozori treba da budu laki za otvaranje i zatvaranje, a kvake na njima treba da su smještene u zoni od 90 - 100 cm od poda;
- ograda na balkonima i terasama u stanovima za odrasle u invalidskim kolicima, koje ne izlaze napolje, treba da budu transparentna od 30 cm od poda pa na visinu ograde ne treba da prelazi 90 cm.

Uređaji za upravljanje i regulaciju instalacijama u zgradi (sklopke, priključnice i interfon) projektiraju se tako da omogućavaju nesmetano korištenje osobama sa teškoćama u kretanju u skladu sa člankom 11.

Obavezan broj stanova, iz stavka 1. ovog članka, koji se treba izvesti u objektu ili grupi objekata, određuje se provedbenom planskom dokumentacijom.

U slučaju da nije donesena provedbeno planska dokumentacija, odnosno da ista ne sadrži definiran broj stanova iz stavka 1. ovog članka, stambena prizemlja planiranih objekata moraju biti prilagodljiva ovim propisima, a planirani stambeno poslovni objekti moraju imati najmanje 1% stanova iz stavka 1. ovog članka, ali ne manje od jednog stana u tom objektu.

Neovisno od broja stanova za osobe sa ograničenim fizičkim sposobnostima, komunikacije oko i u planiranom objektu moraju omogućiti neometano kretanje ovih osoba.

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 38.

U dijelovima naselja i pojedinim objektima za koje je posebnim zakonom ili propisom utvrđena zaštita (kao npr. zaštita spomenika kulture, zaštita prirode i sl.), ne primjenjuju se odredbe ove uredbe, koje bi mogle ugroziti ostvarenje cilja zaštite.

U slučajevima iz stavka 1. ovog članka, kao zamjena za univerzalno dizalo i rampu, ako to nije u suprotnosti s ciljevima zaštite, koriste se montažno-demontažni i drugi uređaji.

U slučajevima da se za javne objekte posebne namjene kao (to su zdravstveni, obrazovni, odgojni i slični objekti, na osnovu posebnih zakona odrede normativi i standardi za izgradnju ovakvih objekata, koji su različiti od normativa i standarda određenih ovim pravilnikom, primjenjivati će se normativi i standardi doneseni na osnovu posebnog zakona.

^lanak 39.

U slu~aju da doneseni dokument prostornog ure|enja sadr`i rje{enja suprotna ~lanku 8. Zakona o prostornom ure|enju, ("Slu`bene novine Federacije BiH", broj 52, od 2002. godine) rje{enja suprotna odredbama ove uredbe, tada se ne}e na osnovi takvog plana mo}i utvrditi uvjeti ure|enja prostora, te se pristupa izmjeni ovih rje{enja odmah.

U slu~aju kada dokumenti iz stavka 1. ovog ~lanka nisu u suprotnosti s odredbama ove uredbe, ali ne sadr`e uvjete odre|ene ove uredbe, tada se u uvjete ure|enja uklju~uju odgovaraju}i uvjeti odre|eni ovom uredbom, a provedbeni dio va`eg dokumenta se dopunjava svim uvjetima ove uredbe.

Postoje}e javne i sve druge izgra|ene povr{ine, gdje osobe sa umanjenim fizi~kim sposobnostima privremeno ili trajno borave, moraju se prilagoditi odrednicama ove uredbe u najvi{em stupnju izvodivosti u roku od pet godina od dana objave Zakona o gra|enju ("Slu`bene novine Federacije BiH", broj 55/2002).

^lanak 40.

Realiziranje odredbi ove uredbe se osigurava u prora~unu organa vlasti ovisno o razini va`nosti prostora odnosno objekta (Federacija Bosne i Hercegovine, `upanija, grad i op}ina).

Sredstva za realiziranje odredbi ove uredbe za ostale prostore i objekte osiguravaju njihovi vlasnici koji mogu biti pravne i fizi~ke osobe .

^lanak 41.

Ova uredba stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Slu`benim novinama Federacije BiH".

V broj 718/03
19. prosinca 2003. godine
Sarajevo

Premijer
dr. **Ahmet Had`ipa{i}**, v. r.